

Тема 9. Банківське регулювання і банківський нагляд

План лекції:

- 9.1. Банківська система України.
- 9.2. Фінансове регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків.
- 9.3. Процентна політика, рефінансування комерційних банків.

9.1. Банківська система України

Банківська система України – це складова економічної системи держави, що включає в себе Національний банк України, інші банки (резиденти та нерезиденти, зареєстровані у встановленому законодавством порядку на території України) та небанківські фінансові установи, виключною діяльністю яких є прийняття вкладів, розміщення кредитів або ведення рахунків клієнтів, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, банківську інфраструктуру, а також зв'язки та взаємини між ними.

Сучасна банківська система України є дворівневою.

Банки – це установи, функцією яких є кредитування суб'єктів господарської діяльності та громадян за рахунок залучених коштів підприємств, установ, організацій, населення та інших кредитних ресурсів, касове та розрахункове обслуговування економіки, виконання валютних та інших банківських операцій, передбачених законодавством. Комерційні банки створюються на акціонерних або пайових засадах юридичними та фізичними особами.

Національний банк України (НБУ) є центральним банком України та особливим центральним органом державного управління.

Згідно із Законом України «Про Національний банк України» основною функцією НБУ є **забезпечення стабільності грошової одиниці України**. Виконуючи свою основну функцію, НБУ сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також, у межах своїх повноважень – цінової стабільності.

Вищим органом управління НБУ є Рада Національного банку України. Керівним органом НБУ є Правління Національного банку України, а очолює Правління НБУ Голова Національного банку України.

Система Національного банку включає: центральний апарат, філії (територіальні управління), розрахункові палати, Банкотно-

монетний двір, фабрика банкнотного паперу, Державна скарбниця України, Центральне сховище, банківські навчальні заклади, спеціалізовані підприємства та інші структурні одиниці й підрозділи, необхідні для забезпечення діяльності НБУ.

НБУ є підвітним Президенту та Верховній Раді в межах їхніх конституційних повноважень.

Підвітність означає: призначення на посаду та звільнення з посади Голови НБУ Верховною Радою за поданням Президента; призначення та звільнення Президентом половини складу Ради НБУ; призначення та звільнення Верховною Радою половини складу Ради НБУ; доповідь Голови НБУ Верховній Раді про діяльність Національного банку; надання Президенту та Верховній Раді двічі на рік інформації про стан грошово-кредитного ринку в країні.

Згідно із законом «Про Національний банк України» НБУ підтримує економічну політику КМ України, якщо вона не суперечить забезпеченню стабільності грошової одиниці України. Національному банку України забороняється надавати прямі кредити як у національній, так і в іноземній валюті на фінансування витрат державного бюджету.

Історичний розвиток вітчизняної банківської системи

Законодавче забезпечення функціонування банківської системи України було започатковане з прийняттям у 1991 році Закону Української РСР «Про банки та банківську діяльність». Але фактично діяльність комерційних банківських установ на території України почалась раніше. Умовно можна виділити **кілька часових етапів створення та розвитку національної банківської системи:**

1988-1990 рр. – створення прототипу системи українських комерційних банків у складі банківської системи СРСР;

1991 р. – I півріччя 1992 р. – перереєстрація українських комерційних банків та початок формування банківської системи України як незалежної держави;

II півріччя 1992 р. – 1993 р. – розвиток банківської системи України на етапі становлення економічного і політичного суверенітету;

1994-1996 рр. – розвиток банківської системи на першому етапі реалізації курсу економічних реформ монетарними методами;

1997-1998 рр. – розвиток банківської системи в умовах поглиблення фінансово-економічної кризи, поступового переходу до поєднання монетарних методів управління економікою із заходами щодо її структурного реформування.

1999 р. – до сьогодні – розвиток банківської системи в умовах реструктуризації економіки, укрупнення та консолідації капіталу банків.

На Україні в банківській системі спостерігаються позитивні тенденції, вона має статус ринкового типу, в державі реєструються іноземні банки та їхні представництва, відбувається зміна акціонерів шляхом продажу і перепродажу банків, а також здійснюється реєстрація нових банків.

Функції банківської системи

1. Створення грошей і регулювання грошової маси, тобто банківська система оперативно змінює масу грошей в обігу, збільшуючи або зменшуючи її відповідно до зміни попиту на гроші. У виконанні цієї функції беруть участь усі ланки банківської системи (НБУ і комерційні банки), і вона стосується всіх напрямів банківської діяльності.

2. Трансформаційна функція полягає в тому, що банки, мобілізуючи вільні кошти одних суб'єктів господарювання і передаючи їх іншим, мають можливість змінювати (трансформувати) величину і строки грошових капіталів та фінансові ризики.

3. Стабілізаційна функція, тобто забезпечення сталості банківської діяльності та грошового ринку. Для банківської діяльності характерна висока ризикованість і банки працюють в умовах постійної і підвищеної загрози втрати грошей та банкрутства, тому боротьба з ризиками є важливим завданням не лише окремих банків, а й усієї банківської системи.

До цілей державної політики в банківській сфері належать:

- уникнення надмірної концентрації економічної влади, обмеження прояву монополізації і підтримання конкуренції в банківській діяльності;
- забезпечення відповідності діяльності банківської системи грошово-кредитній політиці держави;
- підтримання політики достатньої концентрації банків з метою посилення їх конкурентоспроможності;
- забезпечення додержання законів і правил, що передбачає високий рівень ведення банківської справи;
- задоволення потреб суспільства в різноманітних банківських послугах;
- поліпшення наслідків можливих кризисів у банківській системі;
- забезпечення спроможності банків задовольняти потреби і законні інтереси своїх клієнтів;

– стимулювання та сприяння високому рівню ефективності й прибутковості операцій щодо розміщення кредитів у різні галузі економіки.

Слід зазначити, що **основними цілями подальшого розвитку банківської системи України є:**

- зміцнення банківської системи України, підвищення її стійкості до криз;
- зміцнення довіри до банківської системи з боку вкладників та інвесторів;
- активізація діяльності банків з залучення коштів та їх трансформація в кредити для реального сектора економіки;
- поглиблення інтеграції банківської системи України до світового фінансового простору.

Для досягнення визначених цілей необхідно виконати такі **пріоритетні завдання:**

- підвищити рівень капіталізації банків;
- підвищити якість корпоративного управління в банках;
- удосконалити систему управління ризиками та внутрішнього контролю;
- удосконалити практику регулювання та нагляду за банківською діяльністю;
- забезпечити прозорість функціонування банківської системи;
- законодавчо забезпечити захист прав кредиторів, вкладників і позичальників;
- розширити спектр, збільшити обсяг продуктів і послуг на банківському й фінансовому ринках;
- запобігати і протидіяти легалізації коштів, отриманих злочинним способом і фінансуванням тероризму;
- продовжити роботу з адаптації банківського законодавства України до законодавства Європейського Союзу, рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду та інших міжнародних організацій.

9.2. Фінансове регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків

Одним із інструментів грошово-кредитного регулювання, що активно застосовується центральним банком, є резервні вимоги щодо зобов'язань комерційних банків.

Обов'язкові резерви – це певна сума активів, які комерційний банк згідно з чинним законодавством зобов'язаний зберігати в центральному банку. Роль резервів можуть виконувати лише певні види активів – кошти на коррахунку в центральному банку та готівкові кошти в касі комерційного банку.

Обсяг обов'язкових резервів визначається нормами резервування, які встановлює центральний банк, та структурою і обсягом депозитних зобов'язань кожного банку. Законодавством регулюються верхня і нижня межі резервних вимог, у межах яких центральний банк фіксує фактично діючі норми резервування згідно зі станом кредитного ринку та завданнями поточної грошової політики.

Національний банк України встановлює банкам нормативи обов'язкового резервування коштів, керуючись такими вимогами закону: по-перше, розмір обов'язкових резервів визначається для всіх банків однаково: у процентному відношенні до загальної суми залучених банком коштів у національній та іноземній валюті; по-друге, для різних видів зобов'язань можуть встановлюватися різні норми обов'язкових резервів; по-третє, рішення про підвищення норм резерву набирає чинності не раніше ніж через 10 днів після його опублікування.

Диференційовані ставки обов'язкових мінімальних резервів встановлюються у вигляді процентів від сум залучених коштів залежно від джерел їх формування за певними нормативами. Як правило, високі ставки встановлюються на кошти державних цільових фондів, кошти місцевих бюджетів і державних страхових організацій. Низькі нормативи встановлюються для коштів на розрахункових і поточних рахунках юридичних осіб, а також для вкладів населення й короткострокових депозитів.

Метою формування обов'язкових резервів є регулювання грошової маси в обігу; забезпечення своєчасності здійснення платежів за вимогами клієнтів та підтримання ліквідності комерційного банку.

Удосконалення методики встановлення резервних вимог має **кілька напрямів**, які ґрунтуються на використанні світового досвіду: вкладання зарезервованих коштів у державні цінні папери, що приносять дохід; виплата комерційним банкам часткової компенсації за зберігання мінімальних резервів; установлення диференційованих вимог резервування залежно від типу кредитної установи; терміну діяльності; розміру активів і капіталу; особливостей регіону та стану грошового ринку; структури та рівня ризиковості активів; диференціація нормативів резервування залежно від виду депозитного вкладу та його впливу на той чи інший агрегат грошової маси.

На вибір джерел поповнення обов'язкових резервів впливають такі чинники: терміновість покриття дефіциту, тривалість потреби поповнення резервів, можливість доступу банку до ринків ліквідних засобів, відносна вартість джерела поповнення резервів, ризиковість джерел, можливість проведення операцій хеджування з метою уникнення відсоткового ризику, правила регулювання, які обмежують використання деяких джерел, перспективи грошово-кредитної політики в країні, прогноз зміни облікової ставки, норм резервування тощо, результати прогнозування кривої дохідності та очікувані зміни відсоткових ставок порівняно з відсотковим ризиком, на який наражається банк при запозиченні коштів.

Зміна норм обов'язкових резервів веде до таких наслідків: у разі підвищення резервної норми центральний банк знижує грошовий мультиплікатор і завдяки цьому зменшує приріст грошової пропозиції. У разі зниження резервної норми зростає грошовий мультиплікатор, що збільшує приріст грошової пропозиції.

В умовах України ризиковий підхід до управління грошовою позицією прийнятний для великих і стабільних банків (особливо колишніх державних), які мають міцну клієнтську базу та відповідний рівень організації розрахунково-касового обслуговування для прогнозування руху грошових потоків. Такі банки мають широкий доступ до ринку ліквідних коштів і можуть у критичній ситуації оперативного поповнювати резерви та підтримувати грошову позицію. Розгалужена мережа кореспондентських рахунків та відповідна інформаційна база дають змогу регулювати прибутковість, узгоджуючи цей процес із граничними розмірами ризику незбалансованої ліквідності. Водночас більшість банків (особливо новоутворених) змушена оперувати переважно високоліквідними ресурсами, які мають високу вартість. Політика постійного підтримання резервів на рівні, достатньому для задоволення вимог щодо норм обов'язкових резервів, особливо під час пікових періодів зростання депозитів, призводить до зниження показників прибутковості таких банків.

Як інструмент грошової політики **мінімальні резерви виконують дві функції:** служать поточному регулюванню ліквідності на грошовому ринку (будучи елементом жорстокого регулювання) та стримують емісію кредитних грошей комерційних банків.

Метою застосування резервних вимог є:

- обмеження темпів зростання грошової маси;
- вилучення надлишкових коштів із грошової сфери;

– формування жорсткого зв'язку між грошовою базою і грошовою масою;

– регулювання попиту на банківські ресурси.

Сума залишків коштів, що приймається для розрахунку обов'язкових резервів, визначається за формулою середньо-арифметичної за відповідний період:

$$L_d = \frac{L_1 + L_2 + L_3 + \dots + L_n}{n},$$

де L_d – середні залишки коштів, що використовуються для обрахування обов'язкових резервів за звітний період;

L_1-L_3 – сума залишків залучених комерційним банком коштів станом на кожне число звітного періоду;

L_n – сума залишків коштів за останній календарний день звітного періоду;

n – кількість календарних днів звітного періоду регулювання.

9.3. Процентна політика, рефінансування комерційних банків

Процентна політика національного банку – це один із інструментів грошово-кредитної політики Національного банку України, що використовується з метою регулювання попиту та пропозиції на грошові кошти шляхом зміни процентних ставок за своїми операціями та шляхом надання рекомендацій щодо встановлення процентних ставок за активними та пасивними операціями банків (індикативні ставки) з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку та дохідність фінансових операцій.

Процентна ставка – встановлений розмір плати за розміщені чи залучені кошти, що встановлюється Національним банком як важіль впливу на економічні процеси, застосовується у сферах економіки, банківської та зовнішньоекономічної діяльності, а також як інструмент антиінфляційних заходів.

З метою ефективного управління грошово-кредитним ринком, обсягами грошової маси в обігу, виконання функції кредитора останньої інстанції Національний банк встановлює за своїми операціями такі **процентні ставки**: облікову, за кредитами овернайт, рефінансування, за стабілізаційними кредитами, за депозитами овернайт, ставки залучення тимчасово вільних коштів банків.

Процентні ставки за своїми операціями Національний банк оголошує щоденно.

Процентна політика є однією з найважливіших складових банківської політики та виступає одним із механізмів у регулюванні ощадної та інвестиційної політики банку.

Проведення політики на макроекономічному рівні, як правило, здійснює центральний банк країни. Процентна політика Національного банку України визначається цілями і задачами грошово-кредитної політики держави, а також процесами, що відбуваються в економіці, і тими задачами, що ставляться на певних етапах її розвитку.

Підвищення рівня облікової ставки веде до подорожчання кредитів центрального банку для комерційних банків. У цьому випадку комерційні банки прагнутимуть компенсувати свої втрати, викликані зростанням облікової ставки, тобто подорожчанням кредиту, шляхом підвищення ставок за кредитами, яких вони надають суб'єктам економіки (позичальникам).

Зниження центральним банком рівня облікової ставки має зворотний вплив. Воно стимулює зростання попиту на кредит з боку комерційних банків, веде до зростання обсягів рефінансування, збільшує грошову базу і розширює пропозицію грошей.

Через зміну пропозиції грошей процентна політика центрального банку впливає на ринкові процентні ставки, тобто на ставки за всіма іншими видами операцій на грошовому ринку. Так, розширення пропозиції грошей сприяє зниженню процентних ставок комерційних банків, що веде до зростання кредитних вкладень в економіку і стимулює у такий спосіб економічну активність, і навпаки.

Процентна політика центрального банку впливає на динаміку обмінного курсу національної валюти через стимулювання припливу або ж відпливу короткострокових капіталів, які переміщуються між країнами у пошуку найбільш прибуткового розміщення. Підвищення центральним банком облікової ставки стимулює приплив короткострокових капіталів у країну з тих країн, де облікова ставка нижча, і сприяє таким чином поліпшенню стану платіжного балансу і зростанню обмінного курсу національної валюти. У разі зниження центральним банком облікової ставки має місце відплив капіталів із країни у ті країни, де облікова ставка вища, що зумовлює падіння обмінного курсу національної валюти.

Рефінансування – це операції з надання банкам кредитів у встановленому Національним банком порядку. **Основною метою рефінансування** є регулювання ліквідності банків на виконання Національним банком функції кредитора останньої інстанції.

Для цього Національний банк використовує такі кредити рефінансування: постійно діюча лінія рефінансування для надання

банкам кредитів овернайт та кредити рефінансування строком до 90 днів.

За потреби підтримки ліквідності банків на більш тривалий строк Національний банк України може прийняти рішення щодо здійснення рефінансування шляхом проведення тендерів строком до 360 днів.

На основі постійно діючої лінії рефінансування Національний банк здійснює підтримку короткострокової (миттєвої) ліквідності банку в національній валюті шляхом **надання кредиту овернайт**: 1) під забезпечення державними облігаціями України (крім облігацій зовнішньої державної позики) або депозитними сертифікатами; 2) без забезпечення (бланковий кредит).

Рефінансування банків банків здійснюється шляхом проведення кількісного або процентного тендера. Тендери проводяться з такою періодичністю: 3 середи підряд – рефінансування строком до 14 днів і одна середа – рефінансування строком до 90 днів.

Національний банк України здійснює рефінансування банків шляхом проведення тендерів лише під відповідне забезпечення. Перелік прийняттого забезпечення щоквартально доводиться до відома банків.

Національний банк може прийняти рішення про підтримання ліквідності банку через відповідні **інструменти рефінансування**, якщо банк дотримується таких основних вимог:

- строк діяльності – не менше ніж один рік після отримання ліцензії Національного банку на здійснення банківських операцій і відповідного письмового дозволу;
- має ліцензію Національного банку на здійснення відповідних банківських операцій і письмовий дозвіл, у тому числі за операціями з валютними цінностями та з цінними паперами за дорученням клієнтів або від свого імені;
- має активи, які можуть бути прийняті Національним банком у заставу;
- здійснює своєчасне погашення одержаних від Національного банку кредитів та сплату процентів за користування ними та є платоспроможним.

Національний банк України встановлює облікову та ломбардну процентні ставки. **Облікова процентна ставка** виконує опосереднену функцію, визначаючи вартість отриманих комерційним банком надлишковим резервів (кредитів центрального банку). Дисконтна чи облікова ставка, що застосовується центральним банком при операціях з комерційними банками щодо врахування короткострокових державних облігацій і переврахування комерційних векселів та інших

видів цінних паперів, що відповідають вимогам центрального банку, називається **офіційною обліковою ставкою**. **Офіційна облікова ставка** – це плата, яку бере центральний банк при купівлі в комерційних банків цінних паперів до настання термінів їх оплати.

Регулювання облікової ставки належить до ринкових інструментів грошово-кредитного регулювання. Якщо центральний банк ставить за мету зменшення кредитних можливостей комерційних банків, – він підвищує облікову ставку, роблячи тим самим дорожчими кредити рефінансування. Якщо ж метою центрального банку є розширення доступу до кредитів комерційним банком, – він знижує рівень облікової ставки.

Ломбардна процентна ставка – це процент, який стягується з комерційних банків за надання їм кредитів під заставу цінних паперів. Якщо облікова ставка знижується, то комерційні банки збільшують попит на такі кредити, і навпаки. Процент за одержані від центрального банку кредити покладається в основу калькуляції ставок комерційних банків, під які вони, у свою чергу, видають позички (з коштів власних і залучених у вигляді кредитів). Отже, через зміну облікової ставки центрального банку та процентних ставок комерційних банків збільшується або зменшується пропозицій кредитних ресурсів.

Підсумки теми

1. Банківська система України – це складова економічної системи держави, що включає в себе Національний банк України, інші банки (резиденти та нерезиденти, зареєстровані у встановленому законодавством порядку на території України) та небанківські фінансові установи, виключною діяльністю яких є прийняття вкладів, розміщення кредитів або ведення рахунків клієнтів, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, банківську інфраструктуру, а також зв'язки та взаємини між ними.

2. Банки – це установи, функцією яких є кредитування суб'єктів господарської діяльності та громадян за рахунок залучених коштів підприємств, установ, організацій, населення та інших кредитних ресурсів, касове та розрахункове обслуговування економіки, виконання валютних та інших банківських операцій, передбачених законодавством.

3. Національний банк України є центральним банком України та особливим центральним органом державного управління, основною функцією якого є забезпечення стабільності грошової одиниці України.

4. Обов'язкові резерви – це певна сума активів, які комерційний банк згідно з чинним законодавством зобов'язаний зберігати в центральному банку.

5. Процентна політика національного банку – це один із інструментів грошово-кредитної політики Національного банку України, що використовується з метою регулювання попиту та пропозиції на грошові кошти шляхом зміни процентних ставок за своїми операціями та шляхом надання рекомендацій щодо встановлення процентних ставок за активними та пасивними операціями банків (індикативні ставки) з метою впливу на процентні ставки суб'єктів грошово-кредитного ринку та дохідність фінансових операцій.

6. Процентна ставка – встановлений розмір плати за розміщені чи залучені кошти, що встановлюється Національним банком як важіль впливу на економічні процеси, застосовується у сферах економіки, банківської та зовнішньоекономічної діяльності, а також як інструмент антиінфляційних заходів.

7. Рефінансування – це операції з надання банкам кредитів у встановленому Національним банком порядку. Основною метою рефінансування є регулювання ліквідності банків на виконання Національним банком функції кредитора останньої інстанції.

8. Офіційна облікова ставка – це плата, яку бере центральний банк при купівлі в комерційних банків цінних паперів до настання термінів їх оплати.

9. Ломбардна процентна ставка – це процент, який стягується з комерційних банків за надання їм кредитів під заставу цінних паперів.

Терміни і поняття для словника

Банківська система України

Банки

Національний банк України

Система національного банку

Норми обов'язкових резервів

Процентна політика національного банку

Процентна ставка

Рефінансування

Інструменти рефінансування

Облікова ставка

Завдання для індивідуальної роботи

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Що таке банківська система України?
2. Вкажіть основні характерні риси Національного банку України.
3. Розкрийте основні етапи створення та розвитку національної банківської системи.
4. Які функції банківської системи?
5. Вкажіть основні цілі державної політики в банківській сфері.
6. Як здійснюється фінансове регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків?
7. Розкрийте сутність процентної політики національного банку.
8. Що таке рефінансування комерційних банків?
9. Які є інструменти рефінансування?
10. Що таке облікова та ломбардна процентні ставки?

Теми рефератів

1. Проблеми та перспективи перебудови банківської системи України.
2. Історичні аспекти розвитку вітчизняної банківської системи.
3. Банки як складова частина ринкової інфраструктури.
4. Національний банк України як особливий орган державного управління.
5. Особливості діяльності комерційних банків.

Тести

1. Основною функцією Національного банку України є:
  - а) трансформаційна функція;
  - б) функція створення грошей і регулювання грошової маси;
  - в) зміцнення банківської системи України;
  - г) забезпечення стабільності грошової одиниці України.
2. Певна сума активів, які комерційний банк згідно з чинним законодавством зобов'язаний зберігати в центральному банку – це:
  - а) інструменти грошово-кредитного регулювання;
  - б) рефінансування;
  - в) обов'язкові резерви;
  - г) резервні вимоги щодо зобов'язань комерційних банків.
3. Що є метою формування обов'язкових резервів?
  - а) отреби банків щодо поповнення резервів та можливість доступу банку до ринків ліквідних засобів;

- б) регулювання грошової маси в обігу та забезпечення своєчасності здійснення платежів за вимогами клієнтів та підтримання ліквідності комерційного банку;
  - в) диференціація нормативів резервування залежно від виду депозитного вкладу та його впливу на той чи інший агрегат грошової маси;
  - г) запобігання і протидії легалізації коштів, отриманих злочинним способом і фінансуванням тероризму.
4. Встановлений розмір плати за розміщені чи залучені кошти, що встановлюються Національним банком як важіль впливу на економічні процеси, що застосовується у сферах економіки, банківської та зовнішньоекономічної діяльності, а також як інструмент антиінфляційних заходів – це:
- а) норма обов'язкових резервів;
  - б) рефінансування банків;
  - в) процентна політика;
  - г) процентна ставка.
5. Виражена в процентах плата за кредити, що надаються комерційним банкам з метою впливу на грошовий обіг і кредитування – це:
- а) ставка рефінансування;
  - б) ломбардна процентна ставка;
  - в) облікова процентна ставка;
  - г) облікова ставка.
6. Процент, який стягується з комерційних банків за надання їм кредитів під заставу цінних паперів – це:
- а) ломбардна процентна ставка;
  - б) облікова процентна ставка;
  - в) ставка рефінансування;
  - г) інструмент валютної політики.
7. Вищим органом управління Національного банку України є:
- а) Правління Національного банку;
  - б) Голова Національного банку;
  - в) Рада Національного банку;
  - г) Президент України.
8. У разі підвищення норми обов'язкових резервів центральний банк:
- а) знижує грошовий мультиплікатор;
  - б) збільшує приріст грошової пропозиції;
  - в) зменшує приріст грошової пропозиції;
  - г) збільшує грошовий мультиплікатор.

9. Ціна позички, за якою комерційні банки звертаються до центрального банку з метою збільшення своїх резервів – це:
- а) ставка рефінансування;
  - б) ломбардна процентна ставка;
  - в) облікова процентна ставка;
  - г) облікова ставка.
10. За яким показником оцінюють прибутковість банку?
- а) норма банківського відсотка;
  - б) сума чистого прибутку банку;
  - в) банківський прибуток;
  - г) власний капітал банку.